

Te besluiten om:

1. De nota '*Hulp bij het huishouden: De basis op orde*' vast stellen, waarmee wordt besloten om met ingang van 1 januari 2026 de algemene voorziening schoonmaakhulp af te schaffen en te kiezen voor een andere inrichting voor Wmo hulp bij het huishouden op basis van de volgende keuzes:
 - a. We richten de hulp bij het huishouden in als maatwerkvoorziening en beleggen de toegang volledig bij Buurtplein;
 - b. We hanteren het normenkader huishoudelijke ondersteuning om ondersteuning op maat toe te kennen;
 - c. We stellen de inwoner centraal en zetten hierbij in op eigen kracht, zelf- en samenredzaamheid;
 - d. We sluiten ons aan bij de regionale samenwerking voor inkoop en contract- en leveranciersmanagement voor hulp bij het huishouden.

Inleiding

Als gemeente zijn we vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) verantwoordelijk voor de ondersteuning van inwoners die niet op eigen kracht zelfredzaam zijn. Dat doen we onder andere met hulp bij het huishouden. Het doel van deze hulp is dat inwoner zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.

In gemeente Doetinchem vindt de toegang tot hulp bij het huishouden voor het grootste gedeelte plaats via een algemene voorziening schoonmaakhulp. Als de algemene voorziening schoonmaakhulp niet passend is, kan de inwoner een melding doen bij Buurtplein voor een maatwerkvoorziening hulp bij het huishouden. De huidige contractperiode loopt tot en met 31 december 2025, wat ons de gelegenheid biedt de huidige inrichting van hulp bij het huishouden tegen het licht te houden. We hebben hierbij de ervaringen en ontwikkelingen van de afgelopen jaren, ervaringen van andere gemeenten, evenals de grote uitdagingen zoals de toenemende vraag naar hulp en de arbeidsmarktkrapte meegenomen.

Tijdens de beeldvormende raad van 14 november 2024 is aan u toegezegd dat, voorafgaand aan besluitvorming over de verordening, aan u een voorstel ter besluitvorming wordt voorgelegd (over onder andere de keuze tussen inrichting op basis van een algemene voorziening en/of maatwerkvoorziening). Met dit voorstel geven wij hier invulling aan en leggen wij u het besluit voor tot een nieuwe inrichting voor hulp bij het huishouden.

Argumenten

1.1. Door het afschaffen van de algemene voorziening schoonmaakhulp creëren we meer grip en sturing.

Met de algemene voorziening werd een regelarme voorziening beoogd met weinig toegankelijkheidseisen voor de inwoner. De voornaamste pré van de algemene voorziening is dan ook de laagdrempeligheid en daardoor klantvriendelijkheid. Daarnaast vraagt deze voorziening weinig inzet van Buurtplein en heeft de gemeente alleen administratieve taken. We kunnen stellen dat het beleid uit 2018 de uitwerking heeft gehad zoals beoogd. Er wordt veelvuldig gebruikgemaakt van de voorziening. Ondanks de voordelen van de algemene voorziening zijn we in de praktijk tegen verschillende nadelen aangelopen. Het grootste nadeel van de algemene voorziening schoonmaakhulp is dat er weinig tot geen grip is, op:

- het toegankelijk houden van de hulp voor de inwoners die dit het hardst nodig hebben;
- de toegang en instroom;
- de financiën.

Grip op de toegang is essentieel om invloed te hebben op de instroom. In dat geval wordt er niet meer enkel een lichte toets gedaan, maar een volledig onderzoek. Door de toegang te beleggen bij Buurtplein voorkomen we dat aanbieders verantwoordelijkheid zijn voor de toeleiding van inwoners naar hulp die zij vervolgens zelf gaan leveren.

1.2. Met deze nieuwe aanpak anticiperen we op grote uitdagingen.

De toenemende vraag naar zorg, vergrijzing en schaarste aan zorgpersoneel stellen ons voor uitdagingen. Onze samenleving verandert. Inwoners blijven langer zelfstandig wonen in de wijk, wat leidt tot grote vraagstukken op het gebied van zorg en ondersteuning, waaronder hulp bij het huishouden. Het aantal ouderen, en dan met name het aantal oudere ouderen (dubbele vergrijzing), neemt sterk toe in de gemeente Doetinchem. Door de vergrijzende bevolking neemt ook de zorgvraag (waaronder voor hulp bij het huishouden) toe. De verwachting is, op basis van de demografie, dat de vraag de komende tien jaar zal blijven stijgen door verdere vergrijzing en het beleid gericht op langer thuis wonen. Gezien onze ervaringen en de ontwikkelingen van de afgelopen jaren, de grote opgaven zoals de toenemende vraag naar hulp, de arbeidsmarktkrapte en onze visie op het sociaal domein richten we de hulp bij het huishouden in als maatwerkvoorziening en beleggen de toegang volledig bij Buurtplein.

1.3. We willen hulp bij het huishouden toegankelijk en beschikbaar houden voor inwoners die dit echt nodig hebben.

Het zal een uitdaging zijn om de hulp zo goed mogelijk beschikbaar te houden. Het is belangrijk dat iedereen die hulp bij het huishouden in Doetinchem nodig heeft, deze ook ontvangt. Wie de hulp ontvangt en voor hoeveel uur, is maatwerk. Buurtplein kijkt hierbij wat echt nodig is en kan op deze manier de hulp/uren ondersteuning beter verdelen.

1.4. Op basis van heldere keuzes komen we tot een andere inrichting.

We willen hulp bij het huishouden toegankelijk en beschikbaar houden voor inwoners die dit écht nodig hebben. Daarom richten we de hulp bij het huishouden in als maatwerkvoorziening en beleggen de toegang volledig bij Buurtplein. Dit betekent dat we geen algemene voorziening schoonmaakhulp meer aanbieden, maar terugkeren naar de basis. Het doel is hulp beschikbaar houden voor degenen die het nodig hebben. Hulp bij het huishouden: de basis op orde.

1.5. De nieuwe aanpak is in lijn met het integraal beleidskader sociaal domein 2024-20236 Samen groeien, gewoon doen.

In het *Integraal beleidskader sociaal domein 2024-2036 Samen groeien, gewoon doen* zijn onze ambities en beleidskeuzes voor het sociaal domein vastgelegd. Het beleid en de uitvoering, zo ook voor hulp bij het huishouden, moeten in lijn zijn met de aanpak zoals in het integraal beleidskader sociaal domein verwoord. In hoofdstuk 3 van de nota (bijlage 1) hebben we hulp bij het huishouden uitgewerkt in het licht van het integraal beleidskader sociaal domein. De huidige constructie, met een heel laagdrempelige algemene voorziening schoonmaakhulp, kent een sterke aanzuigende werking naar professionele ondersteuning en stimuleert onvoldoende de zelf- en samenredzaamheid en de inzet van het sociaal netwerk. Wij kiezen ervoor om het gewone leven centraal stellen, waarbij mensen zelf verantwoordelijk zijn voor hun leven en zoveel mogelijk zelf de regie hebben en houden. Soms gaat het (tijdelijk) even minder en is er meer nodig. Dan kijken we wat iemand wél kan. We kiezen als vertrekpunt dat een hulpvraag niet altijd een probleem is waar een zorg- of ondersteuningstraject bij hoort. Professionele ondersteuning is altijd aanvullend en waar mogelijk tijdelijk. Veel dingen die we meemaken, horen bij het normale leven. Het doen van het huishouden is onderdeel van het dagelijks leven. In situaties waarin dit niet vanzelfsprekend is, kijken we naar elkaar om en vragen we hulp aan naasten. In dit nieuwe beleid stellen we de inwoner centraal en zetten hierbij in op eigen kracht, zelf- en samenredzaamheid.

1.6. De Sociale Raad onderschrijft de voorgestelde aanpak.

We zijn in gesprek gegaan met de Sociale Raad over de voorgestelde nieuwe aanpak en hebben hen verzocht advies uit te brengen. Uit het advies volgt dat er vanuit de praktijk signalen waren dat er de nodige knelpunten waren bij de uitvoering van het huidige beleid. En dat door de enorme groei in de afgelopen jaren juist de meest kwetsbare groep in de knel dreigde te komen. De Sociale Raad geeft aan het van harte eens te zijn met ons voorstel om het beleid bij te stellen en onderschrijft de gekozen richting. De Sociale Raad geeft een aantal aanbevelingen en suggesties mee. Voor het advies van de Sociale Raad verwijzen wij naar de brief in bijlage 2 en voor onze collegereactie verwijzen we naar de brief in bijlage 3.

Financiën

We hebben het financieel effect doorgerekend bij voorzetting van het huidige beleid en bij invoering van het nieuwe beleid met ingang van 2026. In het kader van de beheersmaatregelen sociaal domein zit er een taakstelling op het budget voor hulp bij het huishouden. Met de huidige constructie is het niet mogelijk deze taakstelling te halen. Bij het voortzetten van het huidige beleid verwachten we op basis van de huidige zorgvraag voor 2026 een tekort van circa € 500.000,-.

Hulp bij huishouden	BEGROOT	PROGNOSE	Prognose resultaat
Prognose 2026 voorzetting huidig beleid	€ 8,1	€ 8,6	-€ 0,5
effect nieuw beleid Hbh vanaf 2026			€ 0,4 - € 0,5

* € 1.000.000

Bij doorrekening van het financieel effect van het nieuwe beleid is rekening gehouden met de vastgestelde beheersmaatregelen op het budget voor hulp bij het huishouden. Met het afschaffen van de algemene voorziening schoonmaakhulp zal er een verschuiving plaatsvinden naar maatwerkvoorzieningen. De grotere werklast en daarmee de extra benodigde capaciteit voor Buurtplein zijn al meegenomen in de doorrekening van het financieel effect van het nieuwe beleid. We verwachten met het nieuwe beleid een positief financieel effect van ongeveer 400.000 tot 500.000 euro. De prognose is dat het effect van het nieuwe beleid in 2026 het verwachte tekort bij voortzetting van het huidige beleid zal compenseren, waardoor het tekort vrijwel wordt opgeheven. Na 2027 wordt een positief financieel effect verwacht.

In de tweede helft van 2025 worden de tarieven voor 1 januari 2026 e.v. bepaald. Uitgangspunt is dat deze autonome kostprijsontwikkeling kan worden opgevangen binnen onze indexatiesystematiek van de gemeentebegroting. De financiële vertaling van de nieuwe aanpak met ingang van 1 januari 2026 nemen we mee in de voorbereidingen voor de meerjarenbegroting 2026-2029, die in het najaar ter besluitvorming aan u wordt voorgelegd.

Voor een nadere toelichting op de financiën verwijzen wij naar hoofdstuk 7 in de bijlage.

Kanttekeningen

1.1. Leidt dit tot een verschraving van de dienstverlening aan de inwoner?

Ja, het kan zijn dat de inwoner straks gaat merken dat we stringenter zijn in de toegang en het nieuwe beleid kan gevolgen hebben voor inwoners die op dit moment aanspraak maken op hulp bij het huishouden. Juist gelet op de krapte/schaarste houden we de hulp toegankelijk voor de mensen die dit het hardst nodig hebben. Er wordt zorgvuldig onderzoek gedaan, zodat de hulp beschikbaar blijft voor en terecht komt bij inwoners waar dit het meest noodzakelijk is. De medewerker van het Buurtplein beoordeelt of hulp bij het huishouden passend is, kijkt naar voorliggende voorzieningen en mogelijkheden in het voorliggend veld en onderzoekt of er nog mogelijkheden zijn binnen de eigen kracht en/of het sociaal netwerk.

Er wordt maatwerk geboden op basis van een uniforme en professionele toets, in tegenstelling tot de marginale lichte toets, uitgevoerd door de aanbieder, bij de huidige algemene voorziening schoonmaakhulp.

1.2. Kan de nieuwe aanpak leiden tot meer druk op mantelzorgers en het sociaal netwerk?

De nieuwe aanpak kan leiden tot een groter beroep op mantelzorg en het sociaal netwerk. De Sociale Raad heeft tijdens de behandeling van de beleidsnota in de vergadering ook aandacht gevraagd voor de druk voor de mantelzorgers. Er kan een groter beroep gedaan worden op de mantelzorgers, maar door de toegang via Buurtplein is er meer grip en beter zicht op de totale situatie. Buurtplein bekijkt de (gehele) situatie zorgvuldig, onderzoekt de mogelijkheden en past maatwerk toe. De Mantelzorgcentrale is onderdeel van Buurtplein. Met de Mantelzorgcentrale zet Buurtplein zich in voor het tijdig bieden van de juiste ondersteuning aan mantelzorgers in de gemeente Doetinchem, door het bieden van voorlichting, het organiseren van activiteiten en het individueel en collectief begeleiden van mantelzorgers.

1.3. Hoe borgen we dat inwoners zich voor kunnen voorbereiden op de nieuwe situatie?

De overgang naar de nieuwe situatie vraagt zorgvuldigheid. Het nieuwe beleid kan gevolgen hebben voor inwoners die op dit moment aanspraak maken op hulp bij het huishouden. In de nota is een overgangsregeling opgenomen. Het is belangrijk om inwoners tijdig te informeren en, afhankelijk van de omstandigheden, de gelegenheid te bieden om zich voor te bereiden op de nieuwe situatie. Als sprake is van een wijziging in de situatie van de inwoner moeten en willen we een redelijke en passende overgangstermijn in acht nemen, zodat we inwoners voldoende tijd geven om zich aan te passen aan de nieuwe situatie. 2026 is een overgangsjaar. Een overgangstermijn van een jaar geldt als een redelijke en passende overgangsperiode. Daarbij wordt op deze manier ook voorkomen dat we lange tijd met twee verschillende systemen moeten werken. Na besluitvorming over het nieuwe beleid gaan we communiceren over de veranderingen. Cliënten waarbij iets verandert in de situatie worden tijdig en actief geïnformeerd met een brief en/of persoonlijk contact. De Sociale Raad heeft ook aandacht gevraagd voor goede communicatie.

Vervolg

- In de *Verordening maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Doetinchem 2024* is het toegangsproces beschreven en stelt de gemeenteraad vast welke voorzieningen beschikbaar zijn. Door de nieuwe beleidskeuzes en de bijbehorende nieuwe inrichting voor hulp bij het huishouden moet de verordening worden aangepast. Dit betreft onder andere het aanpassen van de voorzieningen en het verankeren van de overgangsregeling. Eind 2025 leggen wij u ter besluitvorming een voorstel voor.
- Eind 2025 informeren wij u over de actuele stand van zaken van dat moment.
- In dit nieuwe beleid staan verschillende doelstellingen. Na twee jaar evalueren we deze doelstellingen. We willen weten hoe de doelstellingen zijn uitgedrukt en hoe inwoners de nieuwe werkwijze ervaren. Hiervoor gebruiken we de bestaande cliëntervaringsonderzoeken. Daarnaast willen wij hierover in gesprek met de cliëntgroepen van de Sociale Raad en voeren we zo mogelijk een extra cliëntervaringsonderzoek uit, gericht op de uitwerking van dit nieuwe beleid.

Bijlagen

- 1 Hulp bij het huishouden: De basis op orde
- 2 Advies Sociale Raad
- 3 Collegereactie op advies Sociale Raad

Burgemeester en wethouders van Doetinchem,
De secretaris, De burgemeester,

mr. G.A. Karssenberg

mr. M. Boumans MBA MPM